

Написання складних слів разом, окремо і через дефіс

че
Студента
групи ДІ-9-1
Баширов Назар

Разом пишуться:

а) Складні прислівники, утворені сполученням прийменника з прислівником:

віднині, відтепер, донині, дотепер, забагато, задовго, занадто, набагато, навічно, надалі, надовго, назавжди, назовсім, наскрізь, насправді, невтямки, негаразд, отак, отам, отут, підтюпцем, повсюди, подекуди, позавчора, позаторік, потроху, утричі, якнайкраще.

Примітка. Від подібних прислівників слід відрізнити сполучення прийменників із незмінюваними словами, вживаними в значенні іменників. Такі сполучення пишуться окремо: від сьогодні, до завтра, на завтра, на потім (не відкладайте цього до завтра, на завтра, на потім), за багато, на багато (пор.: забагато гуляєш і за багато років уперше приїхав, стало набагато легше й зал на багато місць), на добраніч, на ура.

б) Складні прислівники, утворені сполученням прийменника з іменником:

безвісти, безперестанку, вбік, ввечері, ввіч, вволю, вголос, вгорі, вгору, вдень, взимку, взнаки, відразу, вкрай, вкупі, влад, влітку, внизу, вночі, восени, впам'ятку, впень, вперед, впереміж, впереміш, вплав, вплач, впоперек, впору, враз, вранці, врешті, врівень, врівні, врозкид, врозліт, врозсип, врозтіч, вряд, всередині, вслід, всмак, вщерть, доверху, довіку, довкола, доволі, догори, додолу, додому, докупи, донизу, дотла, доценту, заміж, замужем, заочі, запанібрата, запівніч, зараз, заразом, засвітла, збоку, зверху, звіку, згори, здуру, ззаду, зісподу, знизу, зозла, зокола, зразу, зранку, зрання, зрештою, зроду, зсередини, набік, набір, наверх, наверху, навесні, навиворіт, навиліт, навідліг, навідріз, навік, навіки, навіч, нагору (але на-гора), надвечір, надворі, надголодь, надзелень, надмір, надміру, назад, назахват, наздогад, назустріч, наниз, нанизу, наостанок, наостанку, напам'ять, наперебій, напереваги, наперед, наперекір, напереріз, напівдорозі, напідпитку, напоказ, наполовину, напохваті, напочатку, наприклад, напровесні, напролом, напропале, нараз.

в) Складні прислівники, утворені сполученням прийменника з коротким (нечленним) прикметником:

віддавна, востаннє, вручну, догола, допізна, завидна, замолоду, заново, звисока, згарячу, злегка, зліва, знову, зрідка, напевне, нарівні, нарізно, нашвидку, помалу, помаленьку, потихеньку, сповна, проста, сп'яну.

г) Складні прислівники, утворені сполученням прийменника з числівником:

вдвоє, втроє, вчетверо й под.; вперше, вдруге, втретє й под.; надвоє, натроє, начетверо й под.; удвох, утьох, учотирьох і т. д.; водно, заодно, поодинці, спершу.

д) Складні прислівники, утворені сполученням прийменника з займенником:

внічю, втім, навіщо, нащо, передусім, почім, почому, але: до чого, за віщо, за що та ін. в ролі додатків.

е) Складні прислівники, утворені сполученням кількох прийменників із будь-якою частиною мови:

вдосвіта, вподовж, завбільшки, завглибшки, завдовжки, завтовшки, завчасу, завширшки, знадвору, навздогін, навзнак, навкидьки, навколо, навкруги, навкулачки, навмисне, навпаки, навперейми, навприсядки, навпростець, навряд, навскач, навскіс, навскоси, навсправжки, навстіж, навтікача, навздогін, наздогін, наосліп, наготові, позавчора, позаторік, попідтинню, спідлоба.

є) Складні прислівники, утворені з кількох основ (із прийменником чи без нього):

босоніж, водностаць, ліворуч, мимоволі, мимоїздом, мимохідь, мимохіть, насамперед, натщесерце, нашвидкуруч, обабіч, обіруч, очевидно, повсякчас, праворуч, привселюдно, самохіть, стрімголов, тимчасово, чимдуж, чимраз.

ж) Складні прислівники, утворені сполученням часток аби-, ані-, де-, чи-, що-, як- із будь-якою частиною мови:

абикуди, абияк, аніскільки, анітелен, анітрохи, анічирк, аніяк; дедалі, деінде, деколи, декуди; чимало; щовечора, щогодини, щодалі, щоденно, щодня, щодуху, щомісяця, щомога, щонайбільше, щонайдовше, щонайдужче, щонайкраще, щонайменше, щонайширше й т. д., щоночі, щоправда, щораз, щоразу, щороку, щосили, щохвилини (але: дарма що, поки що, тільки що, хіба що, чи що); якомога, якомсь і якомсь (з різними значеннями), якраз, якнайбільше, якнайдужче, якнайдовше й под.

Увага. Слід відрізняти прислівники, складені з прийменників аби- часток і різних частин мови, від прийменників або часток та іменників, прикметників тощо, коли останні зберігають у реченні свої функції як окремі частини мови, отже, і пишуться окремо. Пор.:

Він повернув убік і Ударив у бік.

Спочатку це не було ясно і З початку розмови вони зрозуміли вашу думку.

Прочитай віри напам'ять і На пам'ять він подарував мені книжку.

Прочитай віри напам'ять і На пам'ять він подарував мені книжку.

Всередині щось дуже заболіло і Це правило шукай у середині розділу.

Хлопці домовилися йти всі вкупі до міста і У купі піску гралися діти.

Зауважую вам востаннє і Вони постукали в останнє вікно.

Ми чуємо це вперше й Зайдемо в перше село.

Втім, я не заперечую й У тім спектаклі виступав і я.

У нас чимало досягнень і Чи мало вам допомагали?

Нащо було починати справу? і На що ви натякаєте?

Ми теж виступали на зборах і Він говорив те ж, що і я. Якось уже воно буде і Як ось і Марко на поріг.

Окремо пишуться:

а) Прислівникові сполуки, що складаються з прийменника та іменника, але в яких іменник звичайно зберігає своє конкретне лексичне значення й граматичну форму, особливо коли між прийменником і керованим ним іменником можливе означення до цього іменника (прикметник, займенник, числівник):

без відома, без жалю, без кінця, без кінця-краю, без краю, без ладу, без ліку, без мети, без наміру, без пуття, без сліду, без смаку, без сумніву, без угаву, без упину, без черги, в затишку, в міру, в нагороду, в ногу, в обмін, в обріз, в позику, в цілості, до біса, до вподоби, до гурту, до діла, до загину, до запитання, до краю, до крихти, до ладу, до лиха, до лиця, до міри, до ноги, до обіду, до останку, до пари, до пня, до побачення, до пори, до пуття, до речі, до решти, до сих пір, до смаку, до смерті, до снаги, до сьогодні,

за години, за дня, за кордон, за кордоном, за рахунок, за світла, з болю, з-за кордону, з краю в край, з переляку, з радості, з розгону, на бігу, на біс, на вагу, на весну (але навесні), на вибір, на видноті, на відчай, на відмінно, на віку, на гамуз, на голову, на диво, на дозвіллі, на жаль, на зло, на зразок, на льоту, на мить, на ніщо, на око, на поруки, на прощання, на радість, на radoщах, на руку, на самоті, на світанку, на скаку, на славу, на слово, на сміх, на совість, на сором, на ходу, на шкоду, на щастя, над силу, не з руки, ні на гріш, під боком, під гору, під силу, по закону, по змозі, по знаку, по можливості, по правді, по силі, по совісті, по сусідству, по суті, по черзі, по щирості, у вигляді, уві сні, у поміч, у стократ, через силу, як слід, як треба.

б) Словосполуки, що мають значення прислівників і складаються з двох іменників (зрідка — числівників) та одного або двох прийменників:

від ранку до вечора, день у день, з боку на бік, з дня на день, один в один, раз у раз, рік у рік, час від часу.

в) Словосполуки, які в реченні виконують функції прислівника та складаються з узгоджуваного прийменника (числівника, займенника) й дальшого іменника:

другого дня, таким чином, темної ночі, тим разом, тим часом і т. ін.

г) Прислівники, утворені сполученням прийменника з повним прикметником чоловічого (середнього) роду:

в основному, в цілому.

д) Прислівники, утворені сполученням прийменника по зі збірним числівником:

по двоє, по троє, по четверо тощо.

Через дефіс пишуться:

а) Складні прислівники, утворені від прикметників і займенників за допомогою прийменника по та закінчення -ому або (-к)и:

по-батьківському, по-бойовому, по-братньому, по-господарському, по-іншому, по-козацькому, по-нашому, по-своєму, по-сусідському, по-українському, по-християнському; по-батьківськи, по-братерськи, по-господарськи, по-людськи, по-сусідськи, по-українськи; також по-латині.

Примітка. У прислівниках цього типу, утворених від складних прикметників, що пишуться через дефіс, дефіс ставиться тільки після по-: по-соціалдемократичному.

б) Складні прислівники, утворені за допомогою прийменника по від порядкових числівників:

по-перше, по-друге, по-третє й т. д.

Неозначені складні прислівники з частками будь-, -будь, -небудь, казна-, -то, хтозна-:

аби-то, будь-де, будь-коли, будь-куди, де-небудь, десь-то, казна-де, казна-коли, коли-будь, коли-небудь, куди-будь, куди-небудь, так-то, хтозна-як, як-небудь.

г) Складні прислівники, утворені з двох прислівників: вряди-годи, десь-інде, десь-інколи, сяк-так та ін.

д) Складні прислівники, утворені повторенням слова або основи без службових слів або зі службовими словами між ними:

будь-що-будь, віч-на-віч, всього-на-всього, далеко-далеко, де-не-де, коли-не-коли, ледве-ледве, ось-ось, пліч-о-пліч, хоч-не-хоч, як-не-як.